

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 10

להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה...

להבין מדוע חג הפסח חל ביום הנס

חג הפסח חל ביום שבו התרחש הנס עצמו, בניגוד לחנוכה ולפורים, משום שהנס שבו נבע מסובב כל עלמין, אור המגיע לכל המדרגות בבת אחת: הוא יכול היה להכות את מצרים ולגלות קדושה לישראל בפעולה אחת, ואילו גילוי פורים, שנבע מממלא כל עלמין, הצריך יום שבו מסלקים את הרע לפני יום הגילוי. סובב כל עלמין יכול היה ליצור את ההבחנה הזאת רק מפני שהאיר באמצעות ממלא כל עלמין, דרך התלבשות אבא ואמא בזרועות אריך אנפין.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/10

הנקודה

חג הפסח חל ביום שבו התרחש הנס עצמו, בניגוד לחנוכה ולפורים, משום שהנס שבו נבע מסובב כל עלמין, אור המגיע לכל המדרגות בבת אחת: הוא יכול היה להכות את מצרים ולגלות קדושה לישראל בפעולה אחת, ואילו גילוי פורים, שנבע מממלא כל עלמין, הצריך יום שבו מסלקים את הרע לפני יום הגילוי. סובב כל עלמין יכול היה ליצור את ההבחנה הזאת רק מפני שהאיר באמצעות ממלא כל עלמין, דרך התלבשות אבא ואמא בזרועות אריך אנפין.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע חוגגים את הפסח ביום שבו התרחש הנס, בעוד שחנוכה ופורים חלים ביום המנוחה שלאחר הלחימה. התשובה מבוססת על שני אופנים של אור אלקי. ממלא כל עלמין יורד מדרגה לדרגה, כמו חיות הנשמה העוברת מן השכל אל הרגש, המחשבה והדיבור; סובב כל עלמין מגיע לכל המדרגות בבת אחת, כפי שהרצון שבמוח מניע מיד את הרגל, ולפניו הכול שווים. פסח, שמשמעותו "דילוג", הוא קפיצה מעל המדרגות: "אני ולא מלאך", שכן שום מלאך לא יכול היה להבחין בין כל בכורי מצרים. חג הוא מנוחתה של הקדושה, ולשם כך יש לסלק תחילה את הכוחות המעכבים אותה. גילוי פורים נבע מממלא כל עלמין, ולכן המלחמה בעמלק קדמה לו והמשתה נערך למחרת, כמו מלך שמנקה תחילה את הכוחות המעכבים אותה. גילוי פורים נבע מממלא כל עלמין, ולכן עלמין את מצרים וגילה קדושה לישראל באותו רגע. סובב כל עלמין, שלפניו חושך כאור, יכול היה להבחין מפני שהאיר באמצעות ממלא כל עלמין: אבא ואמא, שהתלבשו בזרועות אריך אנפין, הפכו את השפע מן ה"אחוריים" שהזין את פרעה אל ה"פנים".

מבנה

1	השאלה: ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין	11	מדוע הפסח חל ביום הנס, ואילו חנוכה ופורים חלים ביום המנוחה; ממלא כל עלמין יורד מדרגה לדרגה, וסובב כל עלמין מגיע לכל המדרגות בבת אחת, כפי שהרצון מניע מיד את הרגל.
2	דילוג: אני ולא מלאך	21	למעלה, ממלא כל עלמין הוא "כבודי" של ה' וסובב כל עלמין הוא עצמותו, השווה לכול; נס הפסח דילג על המדרגות ונעשה על ידי ה' עצמו, שכן שום מלאך לא יכול היה להבחין בין כל בכורי מצרים.
3	סילוק הרע לפני מנוחת הקדושה	31	חג הוא מנוחתה של הקדושה, ולשם כך יש לסלק תחילה את הכוחות המעכבים אותה; לכן בפורים קדמה המלחמה בעמלק.
4	פעולה אחת בפסח; סובב כל עלמין באמצעות ממלא כל עלמין	41	גילוי פורים, שנבע מממלא כל עלמין, בא למחרת, כמו מלך המנקה בית חדש; גילוי הפסח, שנבע מסובב כל עלמין, הכה את מצרים וגילה קדושה בבת אחת. סובב כל עלמין יכול היה להבחין מפני שהאיר באמצעות ממלא כל עלמין: אבא ואמא, שהתלבשו בזרועות אריך אנפין, הפכו את השפע מן האחוריים אל הפנים; וכך גם הנסים העליונים, "ברום המעלות", נובעים מסובב כל עלמין באמצעות ממלא כל עלמין.

האור שממלא את כל העולמות ממלא כל עלמין

אור אלקי היורד מדרגה לדרגה ונכנס לכל עולם לפי מידתו; גילוי פורים נבע ממנו, ולכן בא לאחר סילוק הרע, ביום נפרד.

האור שמקיף את כל העולמות סובב כל עלמין

אור אלקי המגיע לכל המדרגות בבת אחת ובמידה שווה, ולפניו "חושך כאור"; נס הפסח נבע ממנו.

דילוג דילוג

משמעותו של פסח, "דילוג": גילוי המדלג על המדרגות שבאמצע, במקום לרדת דרכן.

הכוחות החיצוניים החיצונים

כוחות ההעלם העומדים מחוץ לקדושה ומעכבים אותה; יש לסלקם לפני שהקדושה יכולה לנוח.

פנים ואחוריים פנים ואחוריים

השפעה מן הפנים היא השפעה הפנימי והרצוני של ה', שורש ישראל; השפעה מן האחוריים היא השפעה בחוסר רצון, כמו השלכת דבר מאחורי הכתפיים, והיא שהזינה את פרעה.

אבא ואמא אבא ואמא

הפרצופים של חכמה ובינה; בפרי עץ חיים הם "הוי" אלקינו" שהוציאו את ישראל, כשהם מלובשים בזרועות אריך אנפין.

אריך אנפין אריך אנפין

"הארך אפיים", הממד החיצוני של כתר; זרועותיו, שאבא ואמא מלובשים בהן, הן "יד חזקה וזרוע נטויה" של יציאת מצרים.

קטע 1 • 11

השאלה: ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

1 להבין מפני מה¹ יו"ט [יום טוב] דפסח הוא ביום שנעשה הנס משא"כ בחנוכה ופורים שהן ביום המנוחה.²

כדי להבין מדוע יום טוב של פסח חל ביום שבו התרחש הנס, ואילו חנוכה ופורים חלים ביום המנוחה.

המאמר פותח בשאלה על מועדי החגים. פסח נחוג בדיוק ביום שבו התרחש נס יציאת מצרים — בלילה שבו הוכו בכורי מצרים וישראל יצאו לחירות — ואילו פורים וחנוכה נחוגים ביום שבו נחו היהודים לאחר הלחימה, ולא ביום הניצחון עצמו.

(ועמ"ש בפי' וישב סד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים^{3,4} כו'). ויובן בהקדים ענין ממלא וסובב.

(וראו מה שנכתב בפרשת וישב, בסוף המאמר המתחיל "כה אמר" וכו', "ונתתי לך מהלכים" וכו'). הדבר יובן לאחר שנקדים את ענין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין.

ההערה שבסוגריים מפנה את הקורא למאמר בתורה אור על הפסוק "ונתתי לך מהלכים" (זכריה ג, ז), שבו מצוין גם שחנוכה ופורים באו תחילה בעקבות מלחמה, ואחר כך ביום מנוחה. כדי לענות על השאלה, אדמו"ר הזקן מסביר תחילה שני אופנים של אור אלקי: ממלא כל עלמין, הממלא את העולמות, וסובב כל עלמין, המקיף אותם.

ממלא פי' אור וחיות הנמשך ממדרגה למדרגה עולם הנשמות ואח"כ מלאכים עד שנמשך כעוה"ז הגשמי שהרי נודע שהעוה"ז מקבל מעי' שרים והשרים מקבלים מן המלאכים גבוה מעל גבוה⁵ שעליו.

ממלא פירושו האור והחיות הנמשכים ממדרגה למדרגה: לעולם הנשמות, ואחר כך למלאכים, עד שהם נמשכים לעולם הזה הגשמי. הרי ידוע שעולם הזה מקבל משבעים השרים, והשרים מקבלים מן המלאכים, שהם "גבוה מעל גבוה" (וכל אחד מקבל ממי) שמעליו.

ממלא הוא אור היורד בשלבים, כאשר כל מדרגה מקבלת מזו שמעליה: מעולם הנשמות למלאכים, ומהם לעולם הזה הגשמי. לפי המסורת, העולם הזה מקבל את חיותו באמצעות שבעים שרים שמימיים, השרים על שבעים האומות, והם מקבלים ממלאכים נעלים יותר, ככתוב בקהלת: "גבוה מעל גבוה שומר" (קהלת ה, ז).

אבל הסובב הוא בחי' האור והחיות שאינו נמשך ע"י הדרגה מזה לזה אלא לכולם כאחד עד"מ בנפש יש ג"כ ב' מיני השפעות החיות א' הנמשך ממדרגה למדרגה משכל למדות וממדות למחשבה וממחשבה לדבור כו'

אבל סובב הוא בחינת האור והחיות שאינם נמשכים בהדרגה מזה לזה, אלא לכולם כאחד. לשם משל, גם בנפש יש שני סוגים של השפעת חיות: האחד נמשך ממדרגה למדרגה — מן השכל למדות, מן המדות למחשבה, ומן המחשבה לדבור וכו';

לעומת זאת, סובב אינו עובר ממדרגה למדרגה, אלא מגיע לכל מדרגה בבת אחת ובאופן שווה. הנפש משמשת לכך משל: סוג אחד של חיות נמשך בסדר הדרגתי, מן השכל אל הרגשות, מן הרגשות למחשבה, ומן המחשבה לדבור, כשכל שלב נובע מן השלב שקדם לו.

והבי' המאיר על כולם כאחד שלא ע"י המשכה בהדרגה מזה לזה, והוא שאנו רואים כשיעלה ברצונו שבמוחו לפעול איזה דבר ברגלו

והשני הוא האור שמאיר בכולם כאחד, שלא באמצעות המשכה הדרגתית מזה לזה. כך אנו רואים שכאשר עולה ברצון שבמוחו לעשות דבר-מה באמצעות רגלו,

הסוג השני של חיות מאיר בכל הכוחות בבת אחת, בלי לעבור בשלבי ביניים. הדבר ניכר בחוויה היומיומית: אדם מחליט במחשבתו להזיז את רגלו.

אזי תפעל הרגל מיד כרגע ממש מבלי שהיית זמן מה עד שיומשך בה הארה מן המוח ע"י השתלשלות כסדר המדרגות היינו בהכרח מפני שהארת המוח מאיר בה ג"כ שלא ע"י הדרגה זו כו'.

הרגל פועלת מיד, ממש באותו רגע, בלי להמתין עד שתימשך אליה הארה מן המוח באמצעות השתלשלות לפי סדר המדרגות. בהכרח שהדבר נובע מכך שהארת המוח מאירה בה גם שלא בהדרגה זו וכו'.

הרגל זוה מיד. אילו השפעת המוח הייתה צריכה לעבור בשלבים בזה אחר זה, היה נוצר עיכוב; מכיוון שאין עיכוב, המוח חייב להאיר ברגל גם באופן ישיר, שלא לפי סדר המדרגות. זהו המשל האנושי לסובב.

קטע 2 • 211

דילוג: אני ולא מלאך

2 וכן יש למעלה ב' מיני השפעות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היא ההארה שבבחי' גילוי ונמשך כסדר המדרגות וע"ז כתיב מלא כל הארץ כבודו⁶ וכבודו היינו זיו כו', אבל הסובב הוא שאינו מתגלה ממש רק בבחי' חיצונית

כך גם למעלה יש שני סוגי השפעה. ממלא כל עלמין הוא ההארה הנמצאת במצב של גילוי ונמשכת לפי סדר המדרגות. על כך נאמר: "מלא כל הארץ כבודו", ו"כבודו" הוא זיו וכו'. אבל סובב כל עלמין אינו מתגלה ממש, אלא רק בבחינת חיצונית,

אותם שני אופני השפעה קיימים גם למעלה. ממלא כל עלמין הוא האור הגלוי שיורד מדרגה אחר מדרגה; השרפים מכריזים: "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו, ג), ו"כבודו" הוא רק זיו מאורו של ה'. סובב כל עלמין אינו מתגלה בתוך הדברים כלל, אלא נוגע בהם מבחוץ, כאור המקיף אותם.

אבל שלא ע"י הדרגה וכולא שוים קמ"י [קמיה] נשמות ומלאכים רוחניות וגשמיות ואפי' [ואפילו] קליפות וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא⁷ אני מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' מלא השמים וארץ בשוה ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ויקח קרח).^{8,9}

אך לא באמצעות השתלשלות הדרגתית, והכול שווים לפניו: נשמות ומלאכים, רוחניות וגשמיות, ואפילו קליפות. וכמו שנאמר: "את השמים ואת הארץ אני מלא" — "אני", הווייתו ועצמותו ית', ממלא את השמים ואת הארץ ממש בשווה. (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "ויקח קרח").

מכיוון שסובב כל עלמין אינו יורד בשלבים, הכול שווה לפניו: נשמות ומלאכים, רוחניות וגשמיות, ואפילו קליפות. זהו פירוש הפסוק "אני מלא את השמים ואת הארץ" (ירמיהו כג, כד): "אני" — הווייתו ועצמותו של ה' — ממלא את הכול בשווה; ואילו "כבודו" ממלא את הארץ רק כזיו.

והנה בפסח כתיב ופסח ה' על הפתח.¹⁰ פ"י שה"י [שהיה] הנס ע"י התגלות הארה בבחי' דילוג שלא ע"י השתלשלות ממדרגה למדרגה

והנה, על הפסח נאמר: "ופסח ה' על הפתח". פירוש הדבר הוא שהנס נעשה באמצעות גילוי הארה בדרך של דילוג, ולא באמצעות השתלשלות מדרגה למדרגה.

השם פסח מבטא דילוג: ה' "פסח" על פתחי ישראל (שמות יב, כג). אדמו"ר הזקן מפרש זאת כאופן של אור המדלג על המדרגות שביניהם, במקום לרדת בהן זו אחר זו.

והיינו בחי' סוכ"ע כמ"ש ועברתי^{11,12} אני ולא מלאך^{13,14} כו', והטעם שה"י [שהיה] צ"ל כן ולא כמו במחנה סנחריב שנאמר ויצא מלאך¹⁵ ה' ויך במחנה אשור וכן בסיסרא¹⁶ כו'

וזו בחינת סוכ"ע כל עלמין, כפי שנאמר: "ועברתי" — אני ולא מלאך וכו'. והטעם לכך שהיה צורך דווקא באופן זה, ולא כמו במחנה סנחריב, שעליו נאמר: "ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור", וכמו כן אצל סיסרא וכו',

דילוג כזה הוא בחינת סוכ"ע כל עלמין, ולכן ההגדה דורשת את "ועברתי בארץ מצרים": "אני ולא מלאך". הדבר היה שונה מהשמדת מחנה סנחריב, כאשר "ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור" (מלכים ב' יט, לה), או מהתבוסה של סיסרא (שופטים ד-ה); שני האירועים הללו נעשו באמצעות שליחים.

כי שם ה"י [היה] רק שליחות בלבד לדבר מוכן צא ופגע¹⁷ בהם, משא"כ במצרים מכת בכורות כל בכור¹⁹

הוא ששם הייתה שליחות בלבד, לדבר שכבר הוגדר: "צא ופגע בהם". לא כך היה במצרים: מכת בכורות, "כל בכור",

שם יכול היה מלאך לפעול, מפני שמשימתו הייתה פשוטה ומוגדרת מראש: להכות מחנה שלם. הערת קה"ת משווה את הניסוח "צא ופגע בהם" לציווי שאל: "סוב ופגע בכהנים" (שמואל א' כב, יח). לעומת זאת, במצרים היה צריך להכות "כל בכור" (שמות יב, כט), דבר שדרש הבחנה מדויקת.

וצריך הבחנה לידע מי הוא הבכור לאב שהיו שטופי [שטופים] בזמה^{20,21} ואפי' [ואפילו] בכור לאם ג"כ קשה לידע

והיה צורך בהבחנה כדי לדעת מי הוא בכור לאב, שכן הם היו שטופים בזמה; וגם לדעת מיהו בכור לאם היה קשה, אי אפשר היה לזהות בסימן חיצוני מיהו בכורו של אביו, שכן, כפי שמסביר רש"י על שמות יב, ל, נשים מצריות ילדו לגברים שאינם בעליהן, ולכן ייתכן שלאישה אחת יהיו כמה בנים בכורים, שכל אחד מהם בכור לאביו. גם זיהוי בכור האם היה קשה.

שהרי מהם שהיו זקנים ואין זה ככח המלאך להבחין, ומ"ש בספרים²² טעם משום שהמלאך אינו יכול לירד כ"כ [כל כך] במקום טומאה. דחוק. שהרי מחנה אשור מוכיח.

שהרי היו ביניהם גם זקנים, והבחנה כזאת אינה בכוחו של מלאך. ומה שכתוב בספרים שהטעם הוא שמלאך אינו יכול לרדת למקום טומאה גדול כל כך — הסבר זה דחוק, שהרי מחנה אשור מוכיח אחרת.

חלק מהבכורים היו זקנים, וכבר קשה היה לדעת מהו סדר לידתם; הבחנה כזאת היא מעבר לכוחו של מלאך. יש ספרים המסבירים אחרת: שמלאך אינו יכול לרדת למקום טמא כל כך כמו מצרים. אך אדמו"ר הזקן אומר שהסבר זה דחוק, שכן מלאך ירד להכות את מחנה אשור.

אך איך שיהיה הטעם הכוונה הכל אי שאז הי' [היה] גילוי מבחי' סוכ"ע וזהו אני מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' ולא מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

אך יהיה הטעם אשר יהיה, הכוונה אחת היא: אז התגלה אור מבחינת סוכב כל עלמין, וזהו "אני" — הווייתו ועצמותו ית', ולא מבחינת ממלא כל עלמין.

יהיה הטעם אשר יהיה, המסקנה אחת: יציאת מצרים נבעה מגילוי של סוכב כל עלמין, "אני" של ה', הווייתו ועצמותו ממש, ולא מן האור המדורג של ממלא כל עלמין, הפועל באמצעות שליחים.

קטע 3 • 39

סילוק הרע לפני מנוחת הקדושה

3 ועם כל זה יובן הקושיא הנ"ל. כי הנה היו"ט [היום טוב]²³ הוא ענין השראת קדושה עליונה וא"א להיות גילוי זה והשראה זו עד שיעבירו מתחלה החיצונים המונעים. כמ"ש ובערת הרע²⁴ כו'.

עם כל זאת תובן הקושיא שהועלתה לעיל. שהרי יום טוב עניינו השראת קדושה עליונה, וגילוי והשראה אלה אינם יכולים להתרחש עד שמסירים תחילה את הכוחות החיצוניים המעכבים [אותם], ככתוב: "ובערת הרע" וכו'.

כעת אפשר להשיב על השאלה שבפתיחה. יום טוב הוא השראת קדושה עליונה, והקדושה יכולה לשרות רק לאחר שמסירים תחילה את הכוחות החיצוניים, כוחות ההסתר המונעים אותה, כפי שהתורה מצווה: "ובערת הרע מקרבך" (Deuteronomy 13:6).

ולכן גבי פורים מתחלה הרוג בשונאיהם ע"ה [עליו השלום] אלף²⁵ שהיו עמלקים שהיא קליפה עצומה. כדכתיב ראשית גוים עמלק²⁶ ואחריתו עדי אובד וכתיב מחה תמחה^{27, 28} כו' ועשרת בני המן.

לכן, בפורים, תחילה באה "הריגת אויביהם, שבעים וחמישה אלף", שהיו עמלקים — קליפה עצומה. כמו שכתוב: "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד", וכן כתוב: "מחה תמחה" וכו'; וכן עשרת בני המן.

לכן, בפורים היהודים נלחמו תחילה באויביהם והרגו שבעים וחמישה אלף מהם (Esther 9:16), וכן את עשרת בני המן. הם היו עמלקים, קליפה עצומה: "ראשית גוים עמלק" (Numbers 24:20), ויש למחות את זכרו (Exodus 17:14; Deuteronomy 25:19). רק לאחר הסרתו יכולה הייתה להתגלות קדושת החג.

קטע 4 • 41

פעולה אחת בפסח; סובב כל עלמין באמצעות ממלא כל עלמין

4 ואח"כ עשו יום משתה ושמחה²⁹ ומשלוח מנות³⁰ כו' התגלות הקדושה, ועד"מ המלך³¹ כשרוצה להיות לו דירה בבית חדש אזי מתחלה צריך לנקותה מכל טינוף ולכלוך³² כו'

ואחר כך עשו אותו "יום משתה ושמחה ומשלוח מנות" וכו' — גילוי הקדושה. לשם משל, כשמלך רוצה לדור בבית חדש, צריך תחילה לנקות אותו מכל לכלוך וזוהמה וכו'.

רק לאחר המלחמה עשו היהודים את פורים "יום משתה ושמחה ומשלוח מנות" (אסתר 9:19) — גילוי הקדושה. המשל הוא על מלך שרוצה לדור בבית חדש: תחילה מנקים אותו מכל לכלוך, ורק אחר כך הוא נכנס לגור בו.

ולכן היה זה בשני ימים יום א' ההעברה ואח"כ למחרתו הגילוי והיינו לפי שהי' [שהיה] הגילוי מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהוא ע"י הדרגה תחלה מעביר כו' וא"א להיות שניהם בבת אחת.

לכן הדבר התרחש במשך יומיים: ביום הראשון הייתה הסרת הרע, ולאחר מכן, ביום שלמחרת, היה הגילוי. זאת משום שהגילוי היה מבחינת ממלא כל עלמין, הפועל בהדרגה: תחילה הוא מסיר וכו', ואי אפשר ששני הדברים יתרחשו בבת אחת.

לכן נדרשו לפורים יומיים: יום המלחמה, שבו הוסר הרע, ולמחרת — יום הגילוי. הסיבה היא שהגילוי בא מממלא כל עלמין, הפועל בשלבים: תחילה הסרה, ואחר כך גילוי; שני הדברים אינם מתרחשים בבת אחת.

אבל נס דפסח שהיה ע"י גילוי בחי' סוכ"ע שאינו בבחינת התחלקות ומאיר לכולם כאחד ע"כ יכול להיות שני דברים אלו בנושא א' נגוף למצרים מכת בכורות והתגלות הקדושה לישראל עד שאמרו הלל כו',

אבל נס הפסח, שבא על ידי גילוי מבחינת סובב כל עלמין, שאינו נתון לחלוקה ומאיר לכולם כאחד, אפשר ששני הדברים יתרחשו בנושא אחד: הכאת מצרים, מכת בכורות, וגילוי הקדושה לישראל, עד שאמרו הלל כו';

בפסח היה הדבר שונה. הנס בא מסובב כל עלמין, שאינו מתחלק לשלבים ומאיר לכולם כאחד. לכן אותו מעשה עצמו יכול היה להכות את מצרים במכת בכורות ולגלות קדושה לישראל, שאמרו הלל באותו לילה.

ומי"ש בספרים שזה היה קודם חצות וזה לאחר חצות אינו אלא הכל היה בזמן אי.

ומה שכתוב בספרים שזה היה לפני חצות וזה לאחר חצות — אין הדבר כך; הכול התרחש באותו זמן.

יש ספרים שכותבים שהמכה הייתה לפני חצות והגילוי לאחר חצות, אך אדמו"ר הזקן דוחה זאת: שני הדברים התרחשו באותו רגע, כראוי לגילוי סובב.

(ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו סד"ה זכור את יום השבת^{33,34} יעו"ש [יעו"ש שם]). אך

(ועיינו במה שנכתב בעניין זה על "זכור" ו"שמור" שנאמרו בדיבור אחד, בסוף המאמר הפותח במילים "זכור את יום השבת"). אבל

ההערה משווה זאת ל"זכור" ו"שמור", שני הנוסחים של ציווי השבת, שחז"ל אומרים שנאמרו בדיבור אחד. בסוף המאמר בתורה אור על "זכור את יום השבת" מוסבר שבעתיד יהיו שניהם לאחד, באמצעות גילוי סובב, שלגביו הכול שווה. המילה "אבל" שבסיום פותחת קושיה חדשה.

להבין מאחר שהסובב הוא השהו ומשוה כו' כנ"ל ולפניו כחשכה כאורה³⁵ ואם צדקת³⁶ כו' וא"כ איך משם ממש יומשך להיות נגוף למצרים כו'.

[עלינו] להבין: מאחר שסובב הוא "השווה ומשווה" וכו', כנזכר לעיל, ולפניו "כחשכה כאורה", ו"אם צדקת" וכו' — כיצד יכול להימשך ממנו עצמו מצב שבו מצרים מוכים וכו'?

סובב, כפי שנאמר, הוא "השווה ומשווה" — ביטוי מתפילות הימים הנוראים. לפניו "כחשכה כאורה" (תהילים 139:12), ו"אם צדקת, מה תיתן לו?" (איוב 35:7). אם כן, כיצד יכול סובב עצמו להבחין בין מצרים לישראל, להכות את מצרים ולהציל את ישראל?

אך הענין עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפע"ח [כפרי עץ חיים]³⁷ בפ"י עבדים היינו כו' ויוציאנו³⁸ הוי' אלקינו או"א [אבא ואימא] שהלכישו לזרועות דא"א.

אך הענין יובן על פי מה שכתוב בפרי עץ חיים, בפירוש "עבדים היינו" וכו', על "יוציאנו הוי' אלקינו": אבא ואמא, שהתלבשו בזרועותיו של אריך אנפין.

התשובה עולה מפרי עץ חיים, מספרי הקבלה של האר"י, על דברי ההגדה "עבדים היינו לפרעה... ויוציאנו הוי' אלקינו". שם מפרשים את "הוי' אלקינו" כאבא ואמא, בחינות חכמה ובינה, המתלבשים ב"זרועות" של אריך אנפין, החיצוניות של כתר.

פ"י כי הנה ישראל שרשן מבחי פנים כמ"ש יאר ה' פניו אליך³⁹ ומצרים שרשם מבחי אחוריים עורף פרעה אותיות העורף⁴⁰ כו'

הפירוש הוא ששורש ישראל מבחינת הפנים, ככתוב: "יאר ה' פניו אליך", ואילו שורש מצרים מבחינת האחוריים, העורף. פרעה מורכב מאותן אותיות כמו "העורף" וכו'.

שורשם של ישראל הוא ב"פנים" של הקדושה — ההשפעה הפנימית והרצונית של ה' — ככתוב בברכת כהנים: "יאר ה' פניו אליך" (במדבר 6:25). שורש מצרים הוא ב"אחוריים", בעורף; כפי שמובא בהערת קה"ת על פי ליקוטי תורה של האר"י, בתחילת פרשת שמות, אותיות "פרעה" הן אותיות "העורף".

ולפי שהיו בבחי' הסתר פנים לפי שנאמר וימת יוסף וכל אחיו⁴¹ כו' וההשפעה נמשכה מבחייאחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי⁴² ע"כ עבדים היינו לפרעה⁴³ המקבל ג"כ מבחי' עורף כו'.

ומכיוון שהיו במצב של הסתר פנים, כפי שנאמר: "וימת יוסף וכל אחיו" וכו', וההשפעה נמשכה מבחינת אחוריים, "כמי שמשליך מאחורי כתפיו", לכן "עבדים היינו לפרעה", שגם הוא מקבל מבחינת העורף וכו'.

לאחר שיוסף ואחיו מתו (שמות א, ו), פני ה' הוסתרו, והשפעתו הגיעה לעולם רק מבחינת "אחוריים" — "כמי שמשליך מאחורי כתפיו", כלומר, נתינה בלי רצון טוב, כפי שמוסבר בתניא, פרק כ"ב. במצב זה ישראל היו משועבדים לפרעה, שגם הוא נמשך מבחינת העורף.

אבל אח"כ ויוציאנו ה' אלקינו או"א [אבא ואימא] שהלבישו כו' שימושך ההשפעה בבחי' יאר ה' פניו ועי"ז נמשך אתנו סלה.⁴⁴

אבל לאחר מכן, "ויוציאנו ה' אלקינו" — אבא ואמא, שהתלבשו וכו', כדי שההשפעה תימשך באופן של "יאר ה' פניו", ועל ידי כך תימשך עמנו סלה.

אז "הוי' אלקינו" — אבא ואמא, שהתלבשו בזרועות אריך אנפין — הוציא את ישראל, כדי שההשפעה תבוא מבחינת הפנים, כפי שנאמר "יאר ה' פניו". כך התקיים "יאר פניו עמנו סלה" (תהלים סז, ב).

אע"ג [אף על גב] דבבחי' סובב כולא עלמין מצד עצמו נאמר כחשכה כאורה כנ"ל אבל הרי הסובב מאיר עי"י בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

אף שעל הבחינה של סובב כל עלמין כפי שהיא לעצמה נאמר "כחשכה כאורה", כנזכר לעיל, הרי שסובב מאיר בפועל באמצעות הבחינה של ממלא כל עלמין;

כך מתיישבת הקושיה. סובב כל עלמין מצד עצמו הוא למעלה מכל הבחנות, ו"כחשכה כאורה", אך הוא אינו מגיע לעולמות בכוחות עצמו; הוא מאיר באמצעות ממלא כל עלמין.

שהרי מן החלל נמשך הקו כו' ומצד התלבשות זו בבחי' ממלא או"א [אבא ואימא] שהלבישו כו' נמשך שהוציאנו ממצרים מעבדות לחירות

שהרי מן החלל נמשך הקו וכו'. ובזכות התלבשות זו בבחינה של ממלא כל עלמין — אבא ואמא שהתלבשו וכו' — נגרם שהוא הוציאנו ממצרים, מעבדות לחירות.

לפי תיאור הבריאה של האריז"ל, לאחר שהצמצום הותיר חלל פנוי, האור נכנס אליו כקו, קו דק, ובאמצעות הקו הוא מגיע לכל מה שבחלל. מכיוון שאור סובב התלבש בממלא כל עלמין, באבא ואמא שהתלבשו בזרועות אריך אנפין, הוא יכול היה להבחין, להכות את מצרים ולהוציא את ישראל "מעבדות לחירות".

(ועמ"ש בפי' וישלח בדי"ה ויאבק איש עמו^{45, 46} גבי אם תגביי [תגביה] כנשר⁴⁷ משם אורידך, ובפי' מקץ בדי"ה כי עמך מקור חיים^{48, 49} בפי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל.⁵⁰

(ועיין במה שנכתב בפרשת וישלח, במאמר המתחיל "ויאבק איש עמו", בעניין "אם תגביה כנשר, משם אורידך"; ובפרשת מקץ, במאמר המתחיל "כי עמך מקור חיים", בפירוש "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל".

ההערה בסוגריים מפנה לדיונים נוספים. מאמר תורה אור על מאבקו של יעקב (בראשית לב, כה) מסביר את הפסוק "אם תגביה כנשר... משם אורידך" (עובדיה א, ד); והמאמר "כי עמך מקור חיים" (תהלים לו, י) מסביר את התפילה "השקיפה ממעון קדשך... וברך את עמך את ישראל" (דברים כו, טו).

ולעיל סדי"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו גבי אני הוא ולא אחר.⁵¹ ובדי"ה ואכלתם אכול גבי אשר עשה עמכם להפליא.⁵² וסדי"ה שימני כחותם.⁵³ ועמ"ש מענין שהסובב מאיר ע"י בחי' ממלא בדי"ה יביאו לבוש מלכות^{54, 55} כו'.

ולעיל, בסוף המאמר המתחיל "להבין מה שכתוב בהגדה מצה זו", בעניין "אני הוא ולא אחר"; ובמאמר המתחיל "ואכלתם אכול", בעניין "אשר עשה עמכם להפליא"; ובסוף המאמר המתחיל "שימני כחותם". ועיין במה שנכתב בעניין שסובב מאיר באמצעות ממלא במאמר המתחיל "יביאו לבוש מלכות" וכו'.

עוד על כך נמצא במאמרים קודמים של לקוטי תורה לפרשת צו: בסוף המאמר על "מצה זו", בעניין דברי ההגדה "אני הוא ולא אחר"; ובמאמר "ואכלתם אכול", בעניין "אשר עשה עמכם להפליא" (יואל ב, כו); וכן בסוף המאמר "שימני כחותם" (שיר השירים ח, ו). כיצד סובב מאיר באמצעות ממלא מוסבר במאמר תורה אור "יביאו לבוש מלכות" (אסתר ו, ח).

ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר ר"פ ויקרא⁵⁶ בענין שאל לך אות כו' שהנסים באים בשני מדרגות. הא' ע"ד העמק שאלה⁵⁷ והיינו מאות ה' בתראה שמתלבשת בלבושי הטבע, והב' ע"ד הגבה למעלה⁵⁸ כנסים דיצי"מ [דיציאת מצרים] וקיי"ס [וקריעת ים סוף] שיוצאים לגמרי מדרכי הטבע

ועיין במה שנכתב במקום אחר על הזוהר בתחילת פרשת ויקרא, בעניין "שאל לך אות" וכו', שהנסים באים בשתי מדרגות. הראשונה היא בדרך של "העמק שאלה", והיא באה מן הה"א האחרונה, שמתלבשת בלבושי הטבע; והשנייה היא בדרך של "הגבה למעלה", כמו הנסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף, היוצאים לגמרי מדרכי הטבע.

ההפניה האחרונה עוסקת בזוהר בתחילת ויקרא, על דברי ישעיהו לאחז: "שאל לך אות... העמק שאלה או הגבה למעלה" (ישעיהו ז, יא). ישנם שני סוגי נסים: אלה שהם "העמק שאלה", הבאים מן הה"א האחרונה של השם, מלכות, ומתלבשים באירועים טבעיים; ואלה שהם "הגבה למעלה", כמו יציאת מצרים וקריעת ים סוף, המשנים לחלוטין את דרכי הטבע.

והיינו לפי שהוא נמשך מגילוי בחי' סוכי'ע רק שמאיר ע"י בחי' ממלא וזהו הגבה למעלה דא אות יו"ד דשם הוי' והיינו ענין או"א [אבא ואימא] שהלבישו כו' כני"ל):

והיינו משום שהוא נמשך מגילוי הבחינה של סובב כל עלמין, אלא שהוא מאיר באמצעות הבחינה של ממלא כל עלמין. וזהו "הגבה למעלה" — זו אות יו"ד של שם הוי', וזהו ענין אבא ואמא שהתלכשו וכו', כנזכר לעיל.)

הנסים הנעלים באים מגילוי של סובב כל עלמין, ואף על פי כן הם מאירים באמצעות ממלא כל עלמין. "הגבה למעלה" היא אות יו"ד של שם הוי', חכמה, בחינת אבא; ולכן גם כאן מדובר באבא ואמא שהתלכשו בזרועות אריך אנפין, כפי שהוסבר לעיל.

שאלות לשיחה

1. מדוע התנועה המיידית של הרגל בעקבות רצון המוח מלמדת שלנשמה יש אופן השפעה שני וישיר?
2. מדוע מלאך יכול היה להשמיד את מחנה סנחריב, אך לא להכות את בכורי מצרים, ומדוע דוחה אדמו"ר הזקן את ההסבר שמלאך אינו יכול להיכנס למקום טומאה?
3. כיצד מסביר ההבדל בין ממלא כל עלמין לסובב כל עלמין מדוע בפורים נדרש יום של מלחמה לפני החג, ואילו חג הפסח חל ביום הנס עצמו?
4. אם לפני סובב כל עלמין "חושך כאור", כיצד יכול היה להבחין בין מצרים לישראל, ומה מוסיפה התשובה מפרי עץ חיים?
5. מה ההבדל בין השפעה מן ה"פנים" להשפעה מן ה"אחוריים", וכיצד שינתה יציאת מצרים את האופן שבו ישראל קיבלו את השפע?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 להבין מפני מה

לפי ההערה, מאמר זה נאמר בשנת תקע"א, ותעתיק נוסף שלו, מתוך כתב ידו של הצמח צדק, נדפס בספר המאמרים תקע"א. כך אפשר להשוות תיעוד נוסף של אותו מאמר.

הערת קה"ת

מאמר זה הוא משנת תקע"א. הנחה אחרת בסה"מ תקע"א מגוכהית"ק הצ"צ. בכמה כתבי-יד נמצא מאמר זה בשינויים ובקיצור בכותרת: מאדה"ו י"ט כסלו תקע"א, ונדפס בסי' עבודת הלוי בראשית עט, ג.

2

בחנוכה ופורים שהן ביום המנוחה

לקוטי שיחות (vol. 20, p. 446) מראה שהשאלה הפותחת מלמדת כי אדמו"ר הוקן סבר, כדעת המאירי (על שבת 21b), שניצחון חנוכה חל בכ"ד בכסלו, ולכן הכ"ה בכסלו, היום הראשון של חנוכה, היה יום המנוחה. מקומות נוספים מפורטים בסוף ההערה, כעיסוקים קשורים בנושא.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב:ח"ט

תנו רבנן: גר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעליה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודי. אמר רבא: צריך גר אחרת להשתמש לאורה. ואי איתא מדונה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדונה צריך גר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"כ ע' 446 שמכאן מוכח שס"ל לכ"ק אדה"ו כהדיעה (מאירי שבת כא, ב) שניצחון המלחמה הי' בכ"ד כסלו, וכן מפורש בשערי אורה כב, א. ובסה"מ להצ"צ ריש מצות נ"ח (עא, א). ובארה"ת על מארז"ל וענינים ע' קכג. וגם להרמב"ם (הלי חנוכה פ"ג ה"ב) שבכ"ה בכסלו הי' — הוקבע (ראה רמב"ם שם ה"ג) להתחיל הדלקת נ"ח באור לכ"ה (ולא באור לכ"ו) — ראה פרי"ח לשר"ע אורח סתר"ע, בנין שלמה על הרמב"ם שם, ולהעיר אשר הודאת "ועל הניסים" דחנוכה הוא (בעיקר) על הנס דניצחון המלחמה. ולהעיר מחגי ב, יח שם כא ואילך. לקו"ש ח"כ ע' 632. ח"י ע' 143 בשוה"ג להערה 12.

3

סדיה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים

בסוף המאמר ההוא מוסבר ש"ונתתי לך מהלכים" מתייחס לשני סוגים של הליכה: כעת יש "רצוא ושוב", אך לעתיד, כאשר יתגלה סובב ו"החושך כאור", הכול יהיה בבחינת הליכה, אף שתחילה צריך להיות דין. המאמר מסיים שזהו הטעם לכך שנס חנוכה, וכן נס פורים, בא תחילה בעקבות מלחמה ורק אחר כך ביום המנוחה.

הערת קה"ת

תו"א ל, ד.

4

"כך אמר ה' צבאות: אם בדרכי תלכו ואם תשמרו את משמרתי... ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה." זהו הפתח למאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Zechariah 3:7 זכריה ג:ז

כה'אמר ה' צבאות אֲסִיבְדְּכִי תִלְךָ וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶת־תְּדִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרִי וְנָתַתִּי לְךָ מִהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways,' and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 גבוה מעל גבוה

"כי גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם". אדמו"ר הוקן משתמש בביטוי הזה ביחס לשרשרת המלאכים והשרים, שדרכם מגיעה החיות לעולם הזה, מדרגה אחר מדרגה.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה:ז

אֲסֵעֶשֶׂךָ רֶשֶׁת וְגָזֵל מִשְׁפָּט וְצָדֵק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֱלִיתִמָּה עַל־הַחֲפִץ כִּי גִבֹּהַּ מֵעַל גִּבֹּהַּ שֹׁמֵר וְגִבֹּהִים עֲלֵיהֶם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ה, ז.

פסקה 2

6 מלא כל הארץ כבודו

"קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות; מלא כל הארץ כבודו" — קריאתם של השרפים. אדמו"ר הוקן מחיל את "כבודו", שהוא הארה בלבד, על ממלא כל עלמין — האור המתגלה בתוך העולמות.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ו, ג.

7

את השמים ואת הארץ אני מלא

"הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, נאום ה'". את "אני" מפרשים כהווייתו ועצמותו של ה', סובב כל עלמין, הממלא את כל הדברים במידה שווה.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אֲסִיפְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא נְאֻם־ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י כג, כד.

8 בד"ה ויקח קרח

המאמר פותח במדרש שקרח בן יצהר, שפירושו שמן, חלק על משה וטען שגם אותו היה ראוי למשוש; הוא גם הציג את שאלתו על ציצית בבגד שכולו תכלת. בהמשך הוא מפרש את "מלא כל הארץ כבודו" ואת "אני מלא את השמים ואת הארץ" כשתי המדרגות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין — אותם שני פסוקים המובאים כאן.

הערת קה"ת

לקו"ת קרח נב, א.

9 ויקח קרח

"ויקח קורח..." — פתיחת פרשת קורח ופתיחת המאמר בלקוטי תורה שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א'

ויקח קרח בן־יצהר בן־קהת בן־לוי ודתו ואכירם בני אליאב ואון בן־פלת בני ראובן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 ופסח ה' על הפתח

"ועבר ה' לנגוף את מצרים, וראה את הדם... ופסח ה' על הפתח". אדמו"ר הזקן מפרש את "פסח" כאור המדלג על פני המדרגות.

Exodus 12:23 שמות י"ב:כ"ג

ועבר ה' לנגוף את־מצרים וראה את־הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על־הפתח ולא יתן המִשְׁחֵת לְבֹא אֶל־בְּתִיכם לְנֹגֵף:

For the L-RD will pass through to smite the Egyptians; and when He seeth the blood upon the lintel, and on the two side-posts, the L-RD will pass over the door, and will not suffer the destroyer to come in unto your houses to smite you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, כג.

11 ועברתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם יב, יב.

12 ועברתי

"ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והכיתי כל בכור בארץ מצרים". הפסוק שההגדה קוראת כמתאר את פעולתו של ה' בכבודו ובעצמו.

Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב

ועברתי בארץ־מצרים בלילה הזה והכיתי כל־בכור בארץ מצרים מאדם ועד־בהמה ובכל־אֱלֹקֵי מצרים אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'

For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 אני ולא מלאך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הגדה ש"פ.

14 אני ולא מלאך

ההגדה דורשת את שמות יב, יב: "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה" — אני ולא מלאך; "והכיתי כל בכור" — אני ולא שרף. אדמו"ר הזקן רואה בכך את גילוי סובב כל עלמין, ללא מתווכים.

Pesach Haggadah, Magid, First Fruits Declaration 19 הגדה של פסח, מגיד, ארמי אבד אבי י"ט

ועברתי בארץ־מצרים בלילה הזה - אני ולא מלאך; והכיתי כל־בכור בארץ־מצרים. אני ולא שרף; ובכל־אֱלֹקֵי מצרים אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אני ולא השליח; אני יי. אני הוא ולא אחר.

For I will pass through the land of Egypt this night, myself without an angel and I will smite all the first-born in the land of Egypt myself without a seraph; and against all the G-ds of Egypt I will execute judgment, I am the lord! I am he, and not a messenger, I am the lord! I am he, and there is no other

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

15 ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור

"ויהי בלילה ההוא, ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמישה אלף". צבאו של סנחריב הוכה בידי מלאך שנשלח למשימה ברורה ומוגדרת.

II Kings 19:35 מלכים ב י"ט:ל"ה

ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמישה אלף וישפיתו בבקר והנה כלם פגרים מתים:

And it came to pass that night, that the angel of the L-RD went forth, and smote in the camp of the Assyrians a hundred fourscore and five thousand; and when men arose early in the morning, behold, they were all dead corpses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-ב יט, לה.

16 וכן בסיסרא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה שופטים ד-ה.

17 צא ופגע

"ויאמר המלך לדואג: סוב אתה ופגע בכהנים". הערת קה"ת מפנה לפסוק זה כמקור לניסוח של שליחות להכות, המשתקף בביטוי "לך והכה אותם".

I Samuel 22:18 שמואל א כ"ב:י"ח

ויאמר המלך לדואג סב אתה ופגע בכהנים ויסב דואג האדמי ויפגע הוא בכהנים וימת ביום ההוא שמנים וחמשה איש נשא אפוד בד:

And the king said to Doeg: 'Turn thou, and fall upon the priests.' And Doeg the Edomite turned, and he fell upon the priests, and he slew on that day fourscore and five persons that did wear a linen ephod

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 צא ופגע בהם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בשמואל-א כב, יח: סוב אתה ופגע בכהנים.

19 כל בכור

"ויהי בחצי הלילה, וה' היכה כל בכור בארץ מצרים, מבכור פרעה... ועד בכור השבי". כדי להכות "כל בכור" היה צורך לזהות כל אחד מהם.

Exodus 12:29 שמות י"ב:כ"ט

וְהָיָה בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַה' הִכָּה כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרֹעֶה הַיֶּשֶׁב עַל־כֶּסֶּאָו עַד בְּכוֹר הַשָּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר בְּהֶמָּה:

And it came to pass at midnight, that the L-RD smote all the firstborn in the land of Egypt, from the first-born of Pharaoh that sat on his throne unto the first-born of the captive that was in the dungeon; and all the first-born of cattle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, כט.

20 שטופי בזמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה רש"י שמות יב, ל. וברמב"ן שם.

21 הבכור לאב שהיו שטופי בזמה

רש"י מסביר שלא היה בית שלא היה בו מת: במקום שלא היה בכור, מת גדול הבית; ומכיוון שנשות מצרים לא היו נאמנות לבעליהן, היו בכורים רבים, וכל אחד מהם היה בכור לאביו. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שזיהוי הבכורות היה מעבר ליכולתו של מלאך.

Rashi on Exodus 12:30:4 רש"י על שמות י"ב:ל"ד

כי אין בית אשר אין שם מת. יש שם בכור, מת, אין שם בכור, גדול שבבית קרוי בכור, שנאמר "אף אני בכור אֶתְנֶהוּ" (תהילים פ"ט). דבר אחר, מצריות מזונות תחת בעליהן ויולדות מרובים פגועים, והיו להם בכורות הרבה, פעמים חמשה לאשה אחת, כל אחד בכור לאביו:

כי אין בית אשר אין שם מת FOR THERE WAS NOT A HOUSE WHERE THERE WAS NOT ONE DEAD — If there was a first-born there, he died: if there was no firstborn there, then the chief person in the house died because the chief person in as it is said, (Psalms 89:28) "I also, בכור, the house is called the highest of the kings of the], will appoint him to be a Mekhilta DeRashbi 12:30; cf. Rashi on 4:22;) "[earth Another explanation is: (Pesachim Rabbah, Midr. Vajosha ... the

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

22 בספרים

בעניין "הספרים" המביאים את הטעם שאדמו"ר הזקן דוחה כאן, ההערה מפנה את הקורא להערת הרבי שנדפסה קודם לכן בהערות וציונים, ב"א 19a.

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר לעיל בהערות וציונים יט, א.

פסקה 3

23 כי הנה היו"ט

ההערה אומרת שהצמח צדק מצטט את הקטע הזה, מן המילים "כי יום טוב הוא..." באור התורה על פרשת פינחס. שם, לפי הערה על הפסקה הבאה,

הוא קושר אותו לדברי תורה אור על כך שיש להסיר תחילה את הלכלוך ורק אחר כך להמשיך את האור.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' פנחס ע' א'קפג.

24 ובערת הרע

"וביערת הרע מקרבך", נאמר על נביא השקר. אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק זה כדי לבסס את העיקרון שיש לסלק את הרע לפני שהקדושה יכולה לשרות.

Deuteronomy 13:6 דברים י"ג:ו

וְהִנָּבִיא הָהוּא אוֹ חֵלֶם הַחֲלוֹם הָהוּא יוֹמֵת כִּי דִבְרֵ־סֵרָה עָלָיו: אֲלֵכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדֶה מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחָה מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹקֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבַעֲרֶתָ הָרָע מִקִּרְבְּךָ:

And that prophet, or that dreamer of dreams, shall be put to death; because he hath spoken perversion against the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt, and redeemed thee out of the house of bondage, to draw thee aside out of the way which the L-RD thy G-d commanded thee to walk in. So shalt thou put away the evil from the midst of thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יג, ו.

25 הרוג בשונאיהם ע"ה אלף

"יושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמוד על נפשם, ונוח מאויביהם, והרוג בשונאיהם חמשה ושבעים אלף". תחילה באה הלחימה, ורק לאחר מכן המנוחה והחג.

Esther 9:16 אסתר ט':ט"ז

וּשְׂאֵר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בַּמְּדִינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וְעָמְדוּ עַל־נַפְשָׁם וְנוּחַ מְאִיבֵיהֶם וְהָרוּג בְּשֹׂנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבִבְנֵה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם:

And the other Jews that were in the king's provinces gathered themselves together, and stood for their lives, and had rest from their enemies, and slew of them that hated them seventy and five thousand—but on the spoil they laid not —their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ט, טז.

26 ראשית גוים עמלק

דברי בלעם: "ראשית גוים עמלק, ואחריתו עדי אובד". הפסוק מציב את עמלק בראש הכוחות המתנגדים, שנועדו להיכחד.

Numbers 24:20 במדבר כ"ד:כ

וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עָדִי אֲבִד:

And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כד, כ.

27 מחה תמחה

"כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים". כפי שמצוין בהערת קה"ת, בפסוק זה מופיע הפועל הכפול "מחה אמחה", שנאמר מפי ה' בגוף ראשון.

Exodus 17:14 שמות י"ז:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֶאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּיַמְּחָה אֶמְחֶה אֶת־זִכְרָם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:

And the L-RD said unto Moses: 'Write this for a memorial in the book, and rehearse it in the ears of Joshua: for I will utterly blot out the remembrance of Amalek from under heaven'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות י', יד כתיב מחה אמחה. ובדברים סו"פ תצא לא כתיב "מחה". [כ].

28 תמחה

"תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח". הציווי לישראל, שהנוסח במאמר מחבר אל הפועל הכפול שבשמות יז:14.

Deuteronomy 25:19 דברים כ"ה:י"ט

וְהָיָה בְּהִנֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זִכְרָם עִמָּלֶךָ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

Therefore it shall be, when the L-RD thy G-d hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the L-RD thy G-d giveth thee for an inheritance to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

29 יום משתה ושמחה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ט, יט.

30 יום משתה ושמחה ומשלוח מנות

"יהודי הערים הפתוחות ... עושים את יום ארבעה עשר בחודש אדר ליום שמחה ומשתה, ליום חג, ומשלוח מנות איש לרעהו". יום החג בא לאחר יום המלחמה.

Esther 9:19 אסתר ט':י"ט

עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזוֹת עָשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמִיחָה וּמִשְׁתָּה יוֹם טוֹב וּמְשֻׁלַּח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ:

Therefore do the Jews of the villages, that dwell in the unwalled towns, make the fourteenth day of the month Adar a day of gladness and feasting, and a day of, and of sending portions one to another

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ועד"מ המלך

שם מופיע אותו משל: כדי להכין למלך דירה נאה, מפנים תחילה מן הארמון את כל הלכלוך והזוהמה, ורק אחר כך מכניסים אליו כלים נאים. הדבר מוסבר ביחס למצוות לא תעשה, המסירות את הרע ("ובערת הרע מקרבך"), ולמצוות עשה, המכינות את הדירה למטה לגילוי אור אין סוף.

הערת קה"ת

ראה המשל גם לקמן פי' בלק דף ע, ג.

32 צריך לנקותה מכל טינוף ולכלוך

על פי ההערה, הצמח צדק באור התורה מפנה מן הקטע הזה לתורה אור, 61d: כשם שאדם מתפנה תחילה ומסלק את הלכלוך, כך יש לסלק תחילה את הרע שבתוכו, ורק אחר כך להמשיך את האור.

הערת קה"ת

באורה"ת פי' פנחס ע' א'קפג מציין לכאן לתו"א סא, ד "שמתחילה יפנה ויסיר הצואה מקרבו שהוא בחי' הרע שבקרבו . . ומוזה מובן מה שכתב שצריך תחלה להעביר הזוהמא היינו כמו בחי' יפנה ואח"כ יהי' המשכת האור".

33 סד"ה זכור את יום השבת

בסוף המאמר שם נאמר שבעתיד יתגלו "זכור" ו"שמור" כדיבור אחד: יחודא עילאה ויחודא תתאה יהיו לאחד באמצעות גילוי עצמותו של אין סוף, סובב, שלגביו הכול שווה. בדומה לנס הפסח, סובב מאחד למעשה אחד שני דברים שבדרך כלל מתרחשים בזה אחר זה.

הערת קה"ת

תו"א יתרו ע, ג.

34 זכור את יום השבת

"זכור את יום השבת לקדשו", פתיחת המאמר בתורה אור המצוטט כאן; בעשרת הדיברות שבמשנה תורה נאמר "שמור".

Exodus 20:8 שמות כ':ח

זְכוֹר אֶת־יְוִם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

Remember the sabbath day, to keep it holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 כחשכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר; כחשכה כאורה". לפני סובב כל עלמין אין הבדל בין אור לחושך.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלֵילָה כִּיּוֹם יֹאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

36 ואם צדקת

"אם צדקת מה תיתן לו, או מה מידך יקח?" בדרגת סובב כל עלמין אין למעשי האדם השפעה, ולכן מתעוררת השאלה כיצד ייתכן שהבחין בין מצרים לישראל.

Job 35:7 איוב ל"ה:ז

אִם־צִדְקָתָהּ מֵהַתִּתֵּן־לוֹ אוֹ מֵהַמִּידָךְ יִקַּח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receiveveth He of thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לה, ז.

37 בפע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שע' חהמ"צ פ"ז. [כ].

38 עבדים היינו כו' ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות

דא"א

פרי עץ חיים מסביר: "ואתנו הו"י אלקינו משם: הם אבא ואמא, ביד חזקה ובזרוע נטויה, כלומר בהתלבשות זרועות אריך אנפין". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות כיצד סובב כל עלמין פעל באמצעות ממלא כל עלמין.

Pri Etz Chaim, Gate of Passover 7:41-42 פרי עץ חיים, שער חג המצות ז:מ"א-מ"ב

עבדים היינו לפרעה במצרים - ר"ל במעי אמו, כשהיה ז"א בסוד קטנות המוחין שלו, יונקים משם אלקים, והוא במצרים, ר"ל במעי אמו, במיצר מ"י, שהוא בינה, והיה ז"א בגלות, כמו הולד שהוא במעי אמו, שהוא בצער ובסוהר ובדוחק, כך היו זו"ן וישראל, (א"מ צ"ל ויעקב) היוצא בפנים של ז"א, ג"כ היה בצער ובדוחק, ולא היו יכולין לצאת, לא זו"ן, ולא ישראל, בלא עיבור אבא ואמא: ויוציאונו ה' אלקינו משם, שהם או"א, ביד חזקה ובזרוע הנטויה, ר"ל בהתלבשות הזרועות של א"א, המורים ליד חזקה וזרוע הנטויה:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

39 יאר ה' פניו אליך

"יאר ה' פניו אליך ויחונך", מתוך ברכת כהנים. ה"פנים" הן השפע הפנימי והרצוני של ה', שורשם של ישראל.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

Havayah פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

40 פרעה אותיות הערף

מלבד ליקוטי תורה של הארי"י, ההערה מפנה למקורות שנאספו בעמוד זה ממאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה, בעניין אותיות "פרעה" שהן "הערף".

הערת קה"ת

לקו"ת להאריז"ל ר"פ שמות. וראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות לעי' תקיג.

41 וימת יוסף וכל אחיו

"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא", הפסוק הפותח את סיפור השעבוד. עם הסתלקותם באה הסתרת הפנים.

Exodus 1:6 שמות א':ו

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אָחָיו וְכָל־הַדּוֹר הַהוּא:

And Joseph died, and all his brethren, and all that generation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות א, ו.

42 כמאן דשדי בתר כתפוי

בתנאי מוסבר שהקליפות מקבלות את חיותן לא מ"פנים" הקדושה אלא מ"אהוריים" שלה, כמו אדם שנותן דבר לאויבו בעל כורחו ומשליך אותו מעבר לכתפו, תוך שהוא מפנה ממנו את פניו. ה"פנים" הם הרצון הפנימי

להשפיע חיות לכל הקרובים לקדושה. זוהי ההשפעה "מאהוריים" שקיימה את פרעה.

Tanya, Likkutei Amarim 22:5 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים כ"ב:ה'

אָבֵל הַסֵּטְרָא אַחֲרָא וְהַשׁוּמְאָה - הִיא תּוֹעֵבַת ה' אֲשֶׁר שָׂנָא, וְאִינוּ מִשְׁפִּיעַ לָהּ חַיִּית מִפְּנִימִית הַרְצוֹן וְחֻפְצוֹ הָאֱמִינִי אֲשֶׁר חָפֵץ בָּהּ חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי אִם, כִּמְאֹן דְּשִׂדִּי בְּתֵר כְּתִפּוֹי לְשׁוֹנְאוֹ שְׁלֹא כְּרָצוֹנוֹ, רַק כְּדִי לְהַעֲנִישׁ אֶת הַרְשָׁעִים, וְלִיתֵן שִׁכָּר טוֹב לְצַדִּיקִים דְּאִכְפְּיִין לַסֵּטְרָא אַחֲרָא; וְזֶה נִקְרָא בְּחִינַת "אַחֲוָרִיִּים" דְּרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן בְּרוּךְ־הָיָה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פכ"ב.

43 עבדים היינו לפרעה

"עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאונו ה' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה". זהו הקטע בהגדה שפרי עץ חיים מסביר.

Pesach Haggadah, Magid, We Were Slaves in Egypt 2 פסח, מגיד, עבדים היינו ב'

עֲבָדִים הָיִינוּ לַפְּרֹעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה. וְאֵלּוֹ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אֹנֶן וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעָבָדִים הָיִינוּ לַפְּרֹעָה בְּמִצְרַיִם. וְאִפִּילוּ כָּלָנוּ חֲכָמִים כָּלָנוּ גְבוּרִים כָּלָנוּ זְקֵנִים כָּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מִצֻּוֹן עֲלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכָל הַמִּרְבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבָּח.

We were servants unto Pharaoh in Egypt, and the lord our G-d! delivered us from thence, with a strong hand, and with a stretched out arm; had not he, blessed be his holy name, brought out ancestors forth from Egypt, verily we, our children, and our children's children, would have been in servitude to Pharaoh in Egypt; for even if we were all wise, all men of knowledge, all aged, or understanding in the law of G-d, it is commanded us, that we shall discourse of the ...;Redemption of Egypt

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

44 אתנו סלה

"יחנונו ה' ויברכנו, יאר פניו איתנו סלה". הארת הפנים "איתנו" היא ההמשכה מהפנים שהאירו בזמן יציאת מצרים.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב'

אֱלֹקִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֲרֵ־פָנָיו אִתְּנוּ סֵלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סז, ב.

45 בד"ה ויאבק איש עמו

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהמלאך שנאבק עם יעקב ביקש "לעלות כנשר"; לצד שכנגד יש אחיזה בחסד, גבורה ותפארת, המדות, אך לא בחכמה, בינה ודעת, וכל האורות המקיפים באים מבינה ודוחים את הכוחות החיצוניים.

הערת קה"ת

תו"א כו, ב.

46 ויאבק איש עמו

"ויותר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו עד עלות השחר" — פתיחת המאמר בתורה אור המצוטט כאן.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him
until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 אם תגביי כנשר

"אם תגביה כנשר, ואם בין כוכבים שים קנך, משם אורידך נאום ה'". כפי שמצוין בהערת קה"ת, הטקסט מדלג על אמצע הפסוק.

Obadiah 1:4 עובדיה א':ד

אם־תגביה כנשר ואם־בין כוכבים שים קנך מִשָּׁם אֲרִידֶךָ נְאֻם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though
thou set it among the stars, I will bring thee down from
thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עובדי"א, ד [כ] [דילוג בלשון הכתוב].

48 בדיה כי עמך מקור חיים

המאמר פותח בחזון המנורה של זכריה: שבעת נרותיה הם שבע מדות עליונות המאירות מלמעלה על כל נשמה יהודית כאור מקיף, ושורה אף על מי שרשע, כך שלגביו הכול שווה לטובה; "שבעה ושבעה מוצקות" הן המשכות מסובב אל אתערותא דלעילא זו.

הערת קה"ת

תו"א לד, ד.

49 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור" — פתיחת המאמר בתורה אור המצוטט כאן.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נִרְאָה־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל

מתוך ההכרזה הנאמרת על המעשרות: "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל". המאמר בתורה אור על "כי עמך מקור חיים" מבאר פסוק זה.

Deuteronomy 26:15 דברים כ"ו:ט"ו

הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קֹדֶשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת־עַמָּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאִשֶּׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless
Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as
Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk
'and honey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 אני הוא ולא אחר

בהגדה קוראים את סוף שמות י"ב:י"ב, "אני ה'", במשמעות "אני הוא ולא

אחר"; הדבר נדון בסוף המאמר על "מצה זו".

Pesach Haggadah, Magid, First Fruits Declaration 19 הגדה של פסח, מגיד, ארמי אבד אבי י"ט

וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה - אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ; וְהִפְתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם. אֲנִי וְלֹא שָׂרָף; וּבְכָל־אֱלֹקֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי וְלֹא הַשִּׁלְיָה; אֲנִי יְיָ, אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר.

For I will pass through the land of Egypt this night, myself
without an angel and I will smite all the first-born in the land
of Egypt myself without a seraph; and against all the G-ds of
Egypt I will execute judgment, I am the lord! I am he, and
not a messenger, I am the lord! I am he, and there is no
.other

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

52 ואכלתם אכול גבי אשר עשה עמכם להפליא

"ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא". הן כותרת המאמר המצוטט והן הביטוי שבו הוא דן מקורם בפסוק זה.

Joel 2:26 יואל ב':כ"ו

וְאָכַלְתֶּם אָכּוֹל וְשָׂבַעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise
the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously
with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 שימני כחותם

"שימני כחותם על לבך, כחותם על זרועך, כי עזה כמות אהבה" — פתיחת המאמר המצוטט כאן.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שִׁימְנִי כַחֲתָם עַל־לִבֶּךָ כַּחֲתָם עַל־זְרוּעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֲהָבָה קִשָּׁה כִּשְׂאוֹל קִנְיָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שִׁלְהִבְתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
.L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 בדיה יביאו לבוש מלכות

המאמר פותח את חלקה של תורה אור על מגילת אסתר, ב"א 90, ומפרש את "לבוש מלכות" כלבוש של "ה' מלך גאות לבש" — רוממות אור אין סוף. הוא מבחין בין סובב, המאיר לא לפי סדר ההשתלשלות אלא בדילוג, לבין ממלא, היורד מדרגה לדרגה. בהמשך ההסבר (תורה אור, מגילת אסתר 3) נאמר שאור סובב אינו מאיר מעצמו, אלא נמשך ומאיר בתוך ממלא — הנקודה שאליה מתייחס המאמר הזה.

הערת קה"ת

תו"א ז, א.

55 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך" — דברי המן, הפותחים את המאמר שאליו הטקסט מפנה.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשָׁבוּ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ע"פ הזהר ר"פ ויקרא

בעניין ה"במקום אחר" על הזהר בתחילת ויקרא, על "בקש לך אות",
ההערה מפנה לדיון הזה בספר המאמרים תקס"ה.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ה ע' שסח ואילך. ביאורו"ז לכ"ק הצ"צ ע' שטז.

57 העמק שאלה

"שאל לך אות מה' אלקיך, העמק שאלה או הגבה למעלה" — דברי ישעיהו
המלך אחז. "העמק שאלה" נקרא כרמז לניסים המלוכניים בטבע, הנמשכים
מה"א האחרונה.

Isaiah 7:11 ישעיהו ז':יא

שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ הָעֵמֶק שְׁאַלָה אוֹ הַגְּבֹהַּ לְמַעַלָּה:

Ask thee a sign of the L-RD thy G-d: ask it either in the'
'depth, or in the height above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ז, א. [כ].

58 הגבה למעלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ישע"י שם. [כ].

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Pesach Haggadah (Public Domain); A. Alexander 1787 (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/10/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/10/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק